

NACIONALINĖ
ŠVIETIMO
AGENTŪRA

Skaitmeninės kompetencijos ugdymas: turinio sklaida

Alius Avčininkas, projekto „Skaitmeninio ugdymo turinio kūrimas ir diegimas“ metodininkas

Dalyko paskirtis ir uždaviniai

- Siekiant suaktualinti literatūrą pabrėžiamas jos ryšys su mokiniui artima vizualine kultūra ir šiuolaikinių medijų kontekstu.

2.3. Pagrindinio ugdymo uždaviniai

- Mokiniai naudojami skaitmeniniais lietuvių kalbos, literatūros ir kitais ištekliais.
- Domisi Lietuvos kultūriniu gyvenimu, kad kritiškai vertintų informaciją, pateikiamą įvairiais informacijos kanalais, ir gebėtų atpažinti propagandą, manipuliavimą žodžiais ir vaizdais; ugdomi savarankiško mąstymo ir atsakingo asmens savimonei.

3.7. Skaitmeninė kompetencija

- Skaitmeninė kompetencija apima bendravimą ir bendradarbiavimą virtualioje erdvėje, skaitmeninio turinio kūrimą, informacijos atranką ir vertinimą, problemų sprendimą, medijų raštingumą.
- Bendravimo ir bendradarbiavimo virtualioje erdvėje gebėjimus mokiniai ugdo, kai saugiai ir etiškai bendrauja ir bendradarbiauja virtualiose socialinėse grupėse, žaidžia internetinius humanitarinio profilio žaidimus, rašo asmeninius ir dalykinius elektroninius laiškus, dalijasi informacija; naudodamiesi socialiniais tinklais dalyvauja savo mokyklos, bendruomenės, regiono, Lietuvos kultūriniame ir visuomeniniame gyvenime.
- Skaitmeninio turinio kūrimo gebėjimus mokiniai ugdo, kai kurdami su lietuvių kalbos ir literatūros dalyku susijusį ir tarpdalykinį skaitmeninį turinį, pavyzdžiui, pranešimo pateiktis, įgarsindami tekstą, skelbdami savo kūrybą, rašo darbus, komentuodami knygas ir kultūros įvykius mokyklos intranete ar (ir) internete.
- Informacijos atrankos ir vertinimo gebėjimus mokiniai ugdo, kai kūrybiškai naudojami interneto galimybės plėsdami ir gilindami filologinį ir kultūrinį išprusimą (pavyzdžiui, rinkdami medžiagą apie žymias kultūros asmenybes ir epochas); kai savarankiškai naudojami įvairiais elektroniniais žodynais ir elektroniniais mokymosi šaltiniais, kalbos ir literatūros duomenų bazėmis, Valstybinės lietuvių kalbos komisijos Konsultacijų banku, socialiniais tinklais ir kt.

3.7. Skaitmeninė kompetencija

- Problemų sprendimo gebėjimus mokiniai ugdomi, kai sumaniai naudojami skaitmeniniai priemonės siekiami veiksmingo ir konstruktyvaus lietuvių kalbos ir literatūros dalyko mokymosi; puoselėja savo informacinę vertybių kultūrą (**atsakingai pasirenka internetinius informacinius šaltinius, saugo intelektinę nuosavybę, rūpinasi komentaru kultūra**).
- **Medijų raštingumą mokiniai ugdomi kurdami elektronines knygas, filmus (juos montuodami ir skelbdami), kurdami ir transliuodami tinklalaides; audiovizualinio kūrinio planavimui, komponavimui, redagavimui pasirenkami tinkamas programos, aplikacijos.**

Mokinių pasiekimai

A.2.3.3.

Dalyvauja įvairiose komunikavimo situacijose, kuria ir transliuoja tinklalaidės, pasirenka tinkamas raiškos priemones, kuria teigiamus tarpusavio santykius.

B.1.3.3.

Tikslingai ir atsakingai naudojasi įvairiais šaltiniais ir technologijomis, kritiškai vertina šaltinių patikimumą ir teksto informacinę vertę. Skiria argumentuotą ir neargumentuotą požiūrį. Išsiaiškina nežinomų žodžių reikšmes ir tinkamai juos vartoja.

Mokinių pasiekimai

B.1.4.3.

Aptaria grožinių ir negrožinių tekstų idėjas, keliamas problemas ir intencijas, teksto sąsajas su kontekstais, įtakos darymo būdus, elektroninių informacijos priemonių stilistikos ypatybes.

B.3.1.3.

Tirdamas žodinį ir vaizdinį pasakojimą, aptaria veikėjo istoriją, išorinius ir vidinius veikėjo bruožus, jausmų kaitą.

Analizuoja elektroninių informacijos priemonių žanrus. Atranda ir paaiškina tiesiogines ir paslėptas teksto poveikio priemones. Įvertina šaltinio patikimumą, autoriaus pozicijos neutralumą / šališkumą.

Diskutuoja apie kalbos laisvę ir jos ribas.

Mokinių pasiekimai

B.4.4.3.

Naudojasi įvairiais informacijos šaltiniais, įskaitant skaitmeninį turinį, randa reikalingą informaciją, ją lygina, kaupia ir vertina, nustato jos tinkamumą ir patikimumą, teisėtai naudojasi skaitmeniniu turiniu.

C.2.2.3.

Kūrybiškai ir atsakingai naudodamasis skaitmeninėmis technologijomis rašo atitinkamos struktūros informacinius tekstus, kuria pateiktis, laidas, tinklaraščius, elektronines knygas ar filmus, prisiimdamas atsakomybę už paskelbtą informaciją.

Mokinių pasiekimai

D.5.3.3.

Naudojasi įvairiais elektroniniais žodynais ir skaitmeniniais mokymosi šaltiniais, duomenų bazėmis, kirčiavimo žodynais ir praktinėmis elektroninėmis kirčiuoklėmis, Valstybinės lietuvių kalbos komisijos Konsultacijų banku, sintaksės modelių rinkiniais, skyrybos taisyklių rinkiniais.

E.2.1.3.

Aptaria programoje numatytus svarbiausius Europos kultūros reiškinius ir jų įtaką lietuvių literatūrai ir kultūrai. Stebi ir aptaria šiuolaikinės kultūros tendencijas, kultūros asmenybių įtaką vertybinių nuostatų formavimuisi. Analizuoja, interpretuoja ir lygina kultūrinius reiškinius.

Plečia ir gilina filologinį ir humanitarinį išprusimą kūrybiškai naudodamasis atminties institucijų (bibliotekų, muziejų) ištekliais, skaitmeniniais lietuvių kalbos ir literatūros ištekliais ir kitomis interneto galimybėmis.

Dalyko turinys

Literatūra ir vaizdai

Vizualinis pasakojimas (Jurga Vilė, Lina Itagaki „Sibiro haiku“; komiksai, adaptuojantys klasikinius lietuvių literatūros kūrinius („Milžinkapis“ ar kt.).

Iliustruotos pažintinės ir paveikslėlių knygos, bežodės knygos (*supažindinimas pasirinktinai*: Agnès de Lestrade „Didysis žodžių fabrikas“, Tano „Prarastas daiktas“, Hartner, Sven Hartmann „Aš ir mano žmogus“, Aloyzas Každailis „Laivai ir jūrininkai“ ar kt.).

- Skaitymo ir žiūrėjimo skirtis. Žodžio ir vaizdo santykis.
- Vizualinės literatūrinio teksto interpretacijos (ilustracijos, fotografijos, spektakliai, kino filmai).
- Teksto ir iliustracijų santykis paveikslėlių knygoje ir iliustruotose pažintinėse knygoje. Ar iliustruotos knygos – tik vaikystės prisiminimas?

Dalyko turinys

Distopinė literatūra

Pasirinktinei: Rebeka Una „Atjunk“, Lois Lowry „Siuntėjas“, P. Forde „Žodžių sąrašas“, Risto Isomaki „Sarasvati upės smėlis“ ar kt.

- Distopijos bruožai šiuolaikinėse medijose, filmuose. Literatūros kūrinio ir jo ekranizacijos lyginimas.

Dalyko turinys

*Literatūros ir kitų
menų jungtys*

Grafinė novelė,
komiksas, fotonovelė,
vizualioji poezija,
slemas ir kt.

- Žodžio, vaizdo ir garso dermė (reikšmių ansamblis).

Pavyzdžiai

Ischokas Meras. *Lygiosios trunka akimirka*. Integruota kūrybinė taikymo užduotis atlikus kūrinio analizę

Užduotis

Remdamiesi P. Picasso kūriniumi „Guernica“, filmu „Šindlerio sąrašas“ ir I. Mero romanu „Lygiosios trunka akimirka“, parenkite manifestą. Tema – „Kas atsitiko pasauliui, kad žmogus pamiršo būti žmogumi?“

Dokumentinis filmas apie paveikslą:
<https://www.youtube.com/watch?v=qJLH7JAsBHA>

Manifesto apimtis – 200-300 žodžių. Pagrindinis tikslas – išsakyti jauno žmogaus poziciją nurodyta tema analizuojant tris kūrinius. Remdamiesi šiais kūriniais turėtumėte atskleisti, kas gresia pasauliui, jei tokie įvykiai kartosis. Būtina įvertinti net ir vieno žmogaus indėlį kovojant už humanistines idėjas, ginant gerą bet kokia kaina.

Manifesto pavyzdys:
<http://www.tekstai.lt/buvo/versti/marinett/manifest.htm>

Integruotos literatūros ir kultūros pažinimo užduotys susipažįstant su Žemaitės asmenybe ir kūryba

Užduotis

Dirbant grupėje parengti kūrybinį 3-5 min. filmuką, kuriame būtų aptariamasis Žemaitės gyvenimas remiantis toliau pateiktomis knygomis ir analizės kriterijais. Filmukas turi turėti pavadinimą, paskutiniame kadre nurodomi informacijos šaltiniai.

- Parengti trumpą (3-5 min.) dokumentinį filmą apie Žemaitę. Pasirinkti vieną iš užduočių ir individualiai ar dirbant grupėje parengti filmą.
- Pasirinkti vieną iš temų. Atsiųsti elektroniniu paštu kartu su scenarijumi iki 11 val. Nurodyti, ar darbas bus atliekamas individualiai, ar grupėje, nurodyti grupės narius.
- Sukurtus filmus sukelti į *Youtube* platformą (visos klasės įrašai turi būti vienoje paskyroje, ją siūlau daryti privačią, kad viešai nebūtų matoma, bus saugiau, mažiau streso). Man atsiųsti bendrą visos klasės nuorodą su visais filmais. Nuorodą atsiųsti iki kovo 1 dienos (imtinai).
- Temos gali kartotis tik tuo atveju, jei kas nors darbą atlieka individualiai. Kitu atveju – penki dokumentiniai filmai nuo visos klasės skirtingomis temomis. Temas pasirenkate patys, grupės narius – taip pat.
- Konsultuotis galima elektroniniu paštu visais darbo klausimais. Į laiškus, kurie neatitinka reikalavimų, nebus atsakoma.
- Siųsdami laišką, nurodykite temą (*Žemaitė, klausimas, etc.*). Nepamirškite pasisveikinti, parašyti, koku tikslu siunčiate laišką, atsisveikinti, pasirašyti.

Techniniai reikalavimai

- Filmukas turi prasidėti po 2-3 sek. (montuojant būtinai atidėkite šį laiko intervalą).
- Filmuko *intro* turi būti pradžioje (svarbu, kad būtų parašyta „Žemaitė“. Kitame kadre nurodoma tema, kurią pasirinksite).
- Tekstas visame vaizdo įrašė turi būti gerai įskaitomas.
- Nurodant klasę, temą, titrus, šrifto dydis turėtų būti tarp 16-20 pt., didesnio nerekomenduojama.
- Filmuko gale būtina nurodyti kūrybinę grupę, parašyti, kas už ką buvo atsakingas. Taip pat nurodykite garso įrašų bei nuotraukų šaltinius, straipsnius, knygas, jei juos naudojote. Pavyzdžiai:

Vanda Juknaitė. Išsiduosi. Balsu. Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2015

Vanda Juknaitė. Formulė. Interneto prieiga: http://www.saltiniai.info/files/literatura/LI00/Vanda_Juknait%C4%97._Formul%C4%97.LI2102.pdf [žiūrėta 2020-04-11 (nurodyti datą)]

- Gale filmuko nurodykite *Vilniaus Užupio gimnazija 2021*.
- Kokybė 1080p 720p .avi arba .mp4 formatai.

Turinio reikalavimai

- Darbe turi būti remiamasi nurodytu tekstiniu šaltiniu arba alternatyviu jo variantu. Jie turi būti įskaitomi žmogaus balsu (užkadrinis balsas, kadrinis balsas, etc.).
- Darbe turi būti panaudotos nuotraukos, susijusios su tema, tačiau nebūtinai visose nuotraukose privalo būti pati Žemaitė. Nuotraukų kokybė parinkta tinkama.
- Galima naudotis kita vaizdo medžiaga, kurią pavyks rasti (dokumentiniai filmai, interviu, paskaitų įrašai, etc.). Ypač siūlau naudotis <https://www.lrt.lt/mediateka>
- Jeigu nepavyksta rasti medžiagos internete, rekomenduojama susisiekti su bent vienu muziejumi ar universitetu, mokslinių tyrimų institutu, archyvu ar panašia institucija ir paprašyti atsakyti į pateiktus klausimus, kad darbas būtų originalus. Gautą medžiagą panaudoti kuriant filmą. Siųsdami laišką, nurodykite temą (*Žemaitė, klausimas*, etc.). Nepamirškite pasisveikinti, parašyti, kokiu tikslu siunčiate laišką, atsisveikinti, pasirašyti.
- Nepamirškite, kad filme turi derėti garsas, vaizdas (nuotraukos ir vaizdo įrašai, tekstas).